

מקורות בנושא היחס למיעוטים

"לא רק מתוך דבקות ביואהבת לרעך כמוך" אנחנו חייבים להגיד לבאים: בן אדם, אחי אתה. זה הרי רק לטובתנו! כל מה שנטעמתם במקום הזה יהיה חסר ערך ויקמול, אם חופש המחשבה והביטוי, הנדיבות ואהבת הבריות לא יפרחו בו".

" ليس فقط بدافع الالتزام بـ "حب لغيرك كما تحب لنفسك" يجب علينا ان نقول للقادمون: يا ايها الانسان انت اخي , هذا لمصلحتنا ! ... كل ما غرستم هنا سيصبح بلا قيمه ومنتعثر , اذا كانت حرية التفكير والتعبير , العطاء وحب الاخر لا ينمو فيه "

בנימין זאב הרצל

המקומות הקדושים הינם וישארו קדושים בשביל כל העולם, למוסלמים כמו לנוצרים וכמו ליהודים. השלום העולמי שכל האנשים בעלי הרצון הטוב מאחלים לו יקבל את ביטויו הסמלי בברית של אחווה בקשר למקומות הקדושים.

בנימין זאב הרצל

"באנו היום מירושלים, בירת הנצח של עם ישראל, באנו מארץ מיוסרת, באנו מעם, מבית, ממשפחה, שלא ידעו אפילו שנה אחת, חודש אחד בחייהו, שבו לא בכו אימהות על בניהן. נגזר עלינו ועליכם לחיות במשותף, על אותה כבדת אדמה, באותה ארץ. אנו החיילים, שחזרנו משדות הקרב חמוצי בגדים מדם, אנו שראינו את בני משפחותינו וחברינו הטובים מתים.. אנו אומרים לכם היום בקול צלול: די לדמעות ולדם. די, אין בנו שנאה כלפיכם, אין אנו תאבי נקמה. אנו כמוכם, רוצים לבנות בית, לטעת עץ, לאהוב, לחיות לצדכם, בכבוד, באהדה, כבני אדם, כבני חורין."

יצחק רבין

"מדינת ישראל היא ביתו הלאומי של העם היהודי אשר שב לארצו לאחר אלפיים שנות גלות. זהו ייעודה. אולם מדינת ישראל לעולם תהיה גם מולדתה וביתה של אוכלוסייה ערבית רחבה המונה למעלה ממיליון וחצי ערבים, שהם למעלה

מעשרים אחוזים מאזרחי המדינה.

האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל איננה קבוצה שולית בחברה הישראלית. מדובר באוכלוסייה שהיא בשר מבשרה של הארץ הזו, אוכלוסייה מגובשת בזהות לאומית ותרבותית משותפת שתמיד תהיה מרכיב יסודי בחברה הישראלית.

אכן, גם אם אף אחד מאתנו לא ביקש זאת לעצמו אנחנו נועדנו לחיות זה לצד זה, זה עם זה, אנחנו שותפי גורל. לא רק את הארץ אנו חולקים. אנו חולקים כלכלה אחת מערכת רווחה אחת מרחב ציבורי אחד. אנו נוסעים יחד בכבישים, ומשחקים יחד באצטדיוני הכדורגל. למרות שהעמיד שלנו כרוך יחד, נדמה, שמעולם, לא הישרנו מבט למשמעות הדבר. מעולם לא לקחנו אחריות על עיצוב דרכנו המשותפת. העדפנו לתת לפחד, לשנאה, לבורות, ולעוינות, לנווט את ספינת יחסינו. ראו לאן השנאה מובילה אותנו. לבתי העלמין; לבתי החולים; לחיים בצל פחד. הגיע הזמן שכולנו נבין, שכאשר אנחנו נותנים לאלימות ולהסתה לנווט את חיינו - אנחנו משילים מעצמנו את האחריות לעתידנו, לחיי ילדינו ונכדינו. אינני נאיבי. אין טעם להדחיק או להתעלם ממצייאות היחסים בין המגזרים."

רובי ריבלין

"היוצא לנו מכל זה הוא כי שני העמים עם אחד המה, וגזע אחד לשני הענפים האלה, ובכל אשר נוסיף להתחקות על שורשי העם הערבי ועל תכונתו, שפתו וספרותו, כן נוסיף גלוות את ישראל ואת סודות שפתו."

יוסף בר"ן מיוחס

שולף מהספרייה את "אורות" של הרב קוק, בכריכה הלבנה המוכרת, ומקריא קטע שכאילו הוחבא: "צרות העין הגורמת לראות בכל מה שמחוץ לגבול האומה (עם ישראל) רק כיעור וטומאה היא מהמחשכים הנוראים שגורמים הריסה כללית".

"הרב קוק דיבר אהבת הבריות, דיבר אהבת אדם, כתב עשרות פעמים שצריך לכבד את הדתות הקרובות ליהדות. הוא נפטר ב־1935, לפני השואה. אחרי השואה הבן שלו, הרב צבי יהודה, הדגיש את הכיוון הלאומי על חשבון האוניברסלי. חלק מהדור הבא לוקח את אהבת האומה והופך אותה לסיסמאות של 'הצלי'."

"איזו אהבת אומה רוצים? לצעוק 'יהודי הוא נשמה', ערבי הוא קללה?' להגדיר את אהבת ישראל כשנאת הגוי? אלא לחנך שאנו אוהבים אלו את אלו, ומתוך כך אוהבים את השאר."

הרב זוד מנחם מקריא ומפרש הרב קוק

בימים קשים אלה שהלב רותח והדם בוער ואנשים אחוזים ביצר עצום של נקמה ותסכול, אנחנו נדרשים לשמור על צלם אנוש, אנחנו נדרשים לשמור על ערכי הדמוקרטיה, אנחנו נדרשים לאחריות.

גם כשזה קשה מנשוא – גיסבן ענו, אנחנו חיים ביחד, ועל אפנו וחמתנו נמשיך לחיות יחד!

אני מצטט את אמרתך כבוד נשיא המדינה ומבקש לחזק את ידיך בעשייתך ותרומתך להטמעת ערכי הדמוקרטיה, השוויון, כבוד האדם ואהבת האדם באשר הוא אדם.

בימים קשים אלה של ייאוש ופחד, אנחנו כאן כדי להשמיע מסר של תקווה, של דרך אחרת, אנחנו כאן כדי להשמיע את הקול השפוי, הלא קיצוני והלא מתלהם הקיים בישראל, הקול הזה הוא רובה המכריע של מדינתנו, המבקש ורוצה לחיות את חיינו יהודים, ערבים ודרוזים בשותפות, בשוויון ובקיום משותף.

עשרים שנה חלפו מאז רצח ראש ממשלה בישראל. עשרים שנה חלפו ושוב אנו ניצבים היום להגן על אותם ערכים למענם נלחם ובגללם נרצח ראש ממשלה אהוב ומיוחד – יצחק רבין.

.....באנו לכאן היום לומר: אף אחד לא ילך מכאן לעזה ואף אחד לא יחזור מכאן לגולה.

אין לנו ארץ אחרת! לכיכר הזו נקבצו ובאו בני ובנות נוער ערבים ויהודים, ביניהם חברי וחברות תנועת בני-עקיבא. לבי מתרחב ועיני דומעות כשאני חושב על האפשרות שמה שקורה כאן, בכיכר הזו הערב, יהפוך לשגרה, ליום יום של ישראל שלנו.

אנחנו הקול השפוי של ציבור המחנכים, המדריכים והחניכים של תנועות הנוער בישראל, יהודים, ערבים, דרוזים, צ'רקסים, דתיים וחילוניים, מהעיר, מהכפר, מהקיבוץ, מהמושב, מהערים המעורבות, מישובי הבדואים בדרום ובצפון, נמשיך לחנך לאור המורשת האנושים והדמוקרטית. נמשיך ללמוד וללמד שוויון ערך האדם ואהבת האדם באשר הוא אדם. למען עתיד טוב יותר לנו, לבנינו ולנכדינו בישראל שלנו. ונאמר אמן.

דברי טוני נאסר, רכז הקנים הערבים בנוער העובד והלומד
עצרת הזיכרון של קואליצית זוכרים את הרצח נאבקים על הדמוקרטיה

אינני מכיר הבטחה ממלכתית פומבית יותר מאשר "מגילת העצמאות", עליה חתמו כל מנהיגי המדינה ובה הובטח מפורשות שוויון זכויות לכל המיעוטים. הבטחה רשמית זו יש לה, אפוא, משקל הלכתי מחייב המבוסס על קידוש השם ומניעת חילול השם. משום כך, הפרת ההבטחה הינה עוון חמור ביותר.... יחסנו לבני אומות העולם מתבסס על חמישה יסודות: היסוד הראשון: צלם אלוקים כך אומרת המשנה (באבות) פרק ג' משנה י"ד: "חביב אדם שנברא בצלם, חיבה יתרה נודעת לו שנברא בצלם, שנאמר 'בצלם אלוקים עשה את האדם'.... היסוד השני: הדביקות במידותיו של הקב"ה שהוא טוב לכל שנאמר: "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו". דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום". זהו היסוד השלישי. היסוד הרביעי: ייעודו האוניברסלי של עם ישראל להיות אור לגויים, להפיץ דברי ד' בין העמים, ... אין לתאר מלוי משימה זו כלפי אומות העולם ללא יחס של הערכה, אהדה והקרבה פנימית. לפי מרן הרב קוק ז"ל הדרישה גבוהה עוד יותר: "אהבת הבריות צריכה להיות חיה בלב ובנשמה, אהבת כל האדם ביחוד ואהבת כל העמים כולם. היסוד החמישי: קידוש השם ומניעת חילול השם מעשיהם של ישראל כלפי אומות העולם נמדדים בקטיגוריות של קידוש השם וחילול השם ולכן כל התנהגות בלתי מוסרית של יהודי ביחס לגוי היא עבירה חמורה יותר מאשר ביחס ליהודי אחר. וכך שנו חכמים בתוספתא: "חמור גזל הנכרי מגזל ישראל מפני חילול השם. (תוספתא, ב"ק, פ"י

הרב עמיטל, "היחס למיעוטים על פי התורה במדינת ישראל" מתוך על יהדות

ודמוקרטיה, משרד החינוך האגף לתרבות

תורנית, ירושלים תשס"ג, עמודים 11-11)

תורת ישראל ונביאי ישראל הניחו את היסודות ואת האבן הראשה לתפיסות השוויוניות וההומניסטיות, שהשפיעו על העולם כולו – כשקבע המקרא במסמרות "ואהבת את הגר", הוא התכוון לכל זר לא רק למי שהתגיר; הוא (רבי עקיבא) היה אומר "חביב אדם שנברא בצלם" מהות כוונתו הייתה לאדם בכלל, ולא לאדם היהודי בלבד. ההלכה לדורות, שקבעה סנהדרין של ישראל "לא בשמים היא", בראה את היסוד לדיון חופשי ושכנוע בין אנשים. הקביעה של רבי יהושע בן חנניה "אחרי רבים להטות", פסקה שלהחלטות הרוב יש משמעות מכרעת – ואולם, היא כפופה לעקרונות מוסר כלליים.

הכרזת עצמאותנו שנישאה בפני עם ועולם, כאן בתל אביב לפני 64 שנים, דרשה "שוויון זכויות גמור, בלי הבדל דת, גזע ומין", והיא ינקה את חיותה, יסודותיה וליבתה מחזון נביאי ישראל. באנו לכאן הערב לומר כי רצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין זכרונו לברכה, יכול להפוך לרצח תורת החיים העמוקה הזו אשר היוותה ומהווה את ההסכמה הבסיסית בינינו להתחדשות העם היהודי בארצו.

אי לכך התכנסנו כאן הלילה הזה, כל שבטי החברה הישראלית לקבוע ולהסכים בינינו כי המצוות הללו אינן נפלאות מאיתנו ואין הן רחוקות לא בשמים ולא מעבר לים הן – כי קרובות הן אלינו מאוד מאוד, בפינו ובלבבנו להסכים עליהן, לממשן, לעשותן ולהגשימן כאן בארץ אבותינו. לו יהי."

מתוך אמנת היסוד של קואליצית זוכרים את הרצח נאבקים על הדמוקרטיה

רציחתו של יצחק רבין זעזעה את החברה הערבית. גרמה להלם.. מסיבה פשוטה, רבין המנהיג הישראלי הראשון שהבין שהאוכלוסייה הערבית היא גשר חשוב לתהליך השלום ונרמול היחסים בין מדינת ישראל והפלסטינים בפרט, והעולם הערבי בכלל.

לצערי גם התהליך הזה נרצח, ובמקומו אנו עדים לתופעות של העמקת האפליה, העמקת הבידול של המיעוט הערבי, התעלמות מהמצוקה של האוכלוסייה הערבית, כאמור תהליך זה הוא נגדי לתהליך שהחל בתקופת רבין, קיצונים מסיתים נגד האזרחים הערבים, ולא רק נער אחד או שניים, אלא גם בכנסת ראינו מתקפת חוקים גזעניים ואנטי דמוקרטיים גם נגד יהודים. תג מחיר הפך לתופעה מדאיגה, רבנים קוראים לחרם נגד הסטודנטים הערבים ... אין משאבים או אין רצון לתת משאבים לצמצום הפערים בין שני העמים דבר אשר מכשיר את הקרקע להתפרצות זעם חדשה של אוכלוסייה שנמצאת בתחתית החברה הישראלית והתפרצות זו היא רק עניין של זמן...

אני ערבי פלסטיני אזרחי מדינת ישראל. אני רוצה שנהיה בני תרבות וקידמה. עכשיו אנחנו אזרחי מדינת ישראל, ואחרי השלום הישראלי הפלסטיני נשאר אזרחי מדינת ישראל, וגם אחרי השלום הערבי הישראלי נשאר אזרחי מדינת ישראל. מטרתנו להיות שותפים ופעילים בחברה הישראלית ושנלחם ביחד על דמותה ועל העמקת משטרה הדמוקרטית.

מתוך נאומו של נביל עודה בעצרת הזכרון

כבוד האדם והאזרח וזכויות האדם והאזרח אינם תלויים בייחוסו ובמולדתו וברכשו, ולא בשום דבר חיצוני ומקרי, שאינו מפנימיות מהותו העיקרית של האדם, אלא הם תלויים אך ורק בערכה הרוחני-המוסרי של אישיות האדם. והטעם המיוחד - כי גרים הייתם בארץ מצרים - בא לשמור על הכלל הזה מכל פגיעה... כל אסונכם במצרים היה זה, שהייתם "גרים" שם, ובתור שכאלה לא הייתם זכאים, לפי השקפת העמים, לאומה, למולדת, לקיום, ומותר היה לעשות בכם ככל העולה על רוחם. בתור גרים הייתם משוללי זכויות במצרים, וזה היה שורש העבדות והעינוי שהוטל עליכם. על כן הישמרו לכם - זה לשון ההזהרה - פן תעמידו את זכויות האדם במדינתכם על יסוד אחר מאשר האנושיות הטהורה, שהיא שוכנת בלב כל אדם באשר הוא אדם. כל קיפוח של זכויות האדם יפתח שער לשרירות ולהתעללות באדם - הוא שורש כל תועבת מצרים/

בפירושו לשמות כב, כ.

וכי יגור אתך גר בארצכם, לא תונו אתו. כאזרח מכם יהיה לכם הגֵר הגֵר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים, אני ה' אלהיכם

ויקרא יט, לג-לד.